

METODICKÝ POKYN **PRO POSKYTOVATELE ZDRAVOTNÍCH SLUŽEB** **K ZAVEDENÍ TŘÍSTUPŇOVÉHO MODELU PSYCHOTERAPIE** **DO PRAXE**

ÚČEL, VÝZNAM PRO PRAXI

Ministerstvo zdravotnictví (dále jen „ministerstvo“) se zástupci poradního orgánu ministerstva – Pracovní skupiny k zajištění dostupnosti psychoterapie, psychoterapeutických konzultací a psychosociálních intervencí¹ vydává

- pro zajištění dostupnosti psychoterapeutických a psychosociálních intervencí v míře dostatečné k pokrytí aktuálních potřeb a zabránění růstu prevalence sebevražd, závažných duševních poruch a negativních společenských jevů

a

- pro jasné vymezení kompetencí jednotlivých odborníků pečující o pacienty s duševním onemocněním

metodický pokyn, kterým se definuje tzv. třístupňový model psychoterapeutické péče, včetně:

- popisu spektra činností jednotlivých stupňů péče (rozuměj dále systematická psychoterapie, psychoterapeutických konzultací a psychosociálních intervencí),
- základních podmínek pro poskytování jednotlivých stupňů péče,
- kvalifikace a podmínek získávání způsobilosti pro poskytování jednotlivých stupňů péče.

CÍL

Cílem metodického pokynu je poskytovatelům zdravotních služeb v oblasti péče o duševní zdraví usnadnit a zpřehlednit proces zavádění a realizace třístupňového modelu psychoterapeutické péče do praxe.

VYMEZENÍ POJMU

Pro účely tohoto metodického pokynu je vymezen následující pojem:

Psychoterapie – je především léčbou, ale i profylaxí a rehabilitací poruch zdraví, která se uskutečňuje výhradně psychologickými prostředky, tedy prostředky komunikační a vztahové povahy.

¹ zástupci IPVZ, ČAP, ČPtS ČSL JEP, PS ČSL JEP, AKP ČR, ČAA, ČAS – psychiatrická sekce.

Článek 1

Třístupňový model psychoterapeutické péče:

Ve zdravotních službách jsou rozlišovány 3 stupně psychoterapeutické péče.

1. stupeň: Systematická psychoterapie
2. stupeň: Psychoterapeutické konzultace
3. stupeň: Psychosociální intervence

Článek 2

1. stupeň: Systematická psychoterapie

Popis činností

Jedná se o činnosti, které osoba s kvalifikací vymezenou níže, může vykonávat bez odborného dohledu, bez indikace a bez omezení oborem, druhem a formou poskytované zdravotní péče.

Systematická psychoterapie zahrnuje:

- diagnostické a léčebné postupy pro systematické a plánované léčení a prevenci psychicky, psychosociálně nebo psychosomaticky podmíněných poruch chování, chorobných stavů a narušených vývojových potřeb pomocí vědecky podložených, speciálním vzděláním osvojených psychoterapeutických metod (tedy léčbou psychologickými prostředky – prostředky komunikační a vztahové povahy).

Systematická psychoterapeutická činnost zahrnuje:

- schopnost diagnostiky duševních chorob
- schopnost adekvátně psychoterapii indikovat, řídit, supervidovat a evaluovat.

Kvalifikační požadavky

- klinický psycholog s absolvovaným vzdělávacím programem komplexního psychoterapeutického výcviku schváleného pro zdravotnictví² a s atestací v oboru Psychoterapie podle nařízení vlády č. 31/2010 Sb., o oborech specializačního vzdělávání a označení odbornosti zdravotnických pracovníků se specializovanou způsobilostí, v platném znění,

nebo

- klinický psycholog s absolvovaným vzdělávacím programem komplexního psychoterapeutického výcviku schváleného pro zdravotnictví² a s funkční specializací v systematické psychoterapii³,

nebo

- klinický psycholog s absolvovaným vzdělávacím programem komplexního psychoterapeutického výcviku schváleného pro zdravotnictví² a se zvláštní odbornou

² uznání jiného dříve absolvovaného výcviku v oblasti psychoterapie posoudí IPVZ

³ funkční specializace udělené IPVZ před 31.12.2009

způsobilostí v systematické psychoterapii, kterou získal absolvováním certifikovaného kurzu v systematické psychoterapii⁴,

nebo

- lékař se specializovanou způsobilostí v některém ze základních oborů specializačního vzdělávání lékařů s výjimkou oborů: hygiena a epidemiologie, klinická biochemie, lékařská genetika, lékařská mikrobiologie, patologie a soudní lékařství, s absolvovaným vzdělávacím programem komplexního psychoterapeutického výcviku schváleného pro zdravotnictví² a s atestací v oboru Lékařské psychoterapie,

nebo

- lékař se specializovanou způsobilostí v některém ze základních oborů specializačního vzdělávání s výjimkou oborů: hygiena a epidemiologie, klinická biochemie, lékařská genetika, lékařská mikrobiologie, patologie a soudní lékařství a s absolvovaným vzdělávacím programem komplexního psychoterapeutického výcviku schváleného pro zdravotnictví² a absolvovaným certifikovaným kurzem v systematické psychoterapii⁴,

nebo

- lékař se specializovanou způsobilostí v některém ze základních oborů specializačního vzdělávání s výjimkou oborů: hygiena a epidemiologie, klinická biochemie, lékařská genetika, lékařská mikrobiologie, patologie a soudní lékařství a s absolvovaným vzdělávacím programem komplexního psychoterapeutického výcviku schváleného pro zdravotnictví² a absolvovanou funkční specializací v systematické psychoterapii³.

Podmínky výkonu činnosti

Činnosti jsou vykonávány u poskytovatele zdravotních služeb dle zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů.

Článek 3

2. stupeň: Psychoterapeutické konzultace

Popis činnosti

Psychoterapeutické činnosti navázané na diagnostiku, indikaci, odborný dohled a evaluaci plně kvalifikovaným psychoterapeutem (rozuměj zdravotnického pracovníka s kvalifikací uvedenou v článku 2).

Psychoterapeutické konzultace zahrnují:

- analýzu problémů a potřeb pacienta na základě indikace
- navázání léčebného vztahu s pacientem
- aplikaci vybraných psychoterapeutických postupů a metod dle indikace (ve formě práce individuální, rodinné, skupinové či práce s pacientem v krizi)
- průběžnou práci s psychoterapeutickým procesem a jeho využití ve prospěch léčby
- průběžné konzultace s indikujícím psychoterapeutem, zpracovávání průběžných zpráv k evaluaci.

⁴ CK realizovaného ČPtS ČSL JEP 1.1.2010 do 31.12.2018

Kvalifikační požadavky

- získání odborné způsobilosti k výkonu povolání všeobecná sestra,
nebo
- získání odborné způsobilosti k výkonu povolání dětská sestra,
nebo
- získání odborné způsobilosti k výkonu povolání adiktolog,
a dále
- ukončený magisterský stupeň vzdělání,
- jeden rok praxe ve zdravotnictví při péči o osoby s duševním onemocněním a
- absolvování certifikovaného kurzu po ukončení vzdělávacího programu komplexního psychoterapeutického výcviku schváleného pro zdravotnictví² (minimální požadavky na rozsah a obsah vzdělávacího programu certifikovaného kurzu budou vydány ve Věstníku MZ ČR).

Podmínky výkonu činnosti

Činnosti jsou vykonávány u poskytovatele zdravotních služeb dle zákona č. 372/2011 Sb., kde je zajištěna fyzická přítomnost plně kvalifikovaného psychoterapeuta v min. výši úvazku 0,4.

Psychoterapeutické konzultace vykonávají zdravotničtí pracovníci s kvalifikací stanovenou v čl. 3 na základě indikace a pod odborným dohledem plně kvalifikovaného psychoterapeuta.

Článek 4

3. stupeň: Psychosociální intervence

Popis činností

Činnosti navázané na diagnostiku, indikaci, odborný dohled a evaluaci plně kvalifikovaným psychoterapeutem.

Psychosociální intervence zahrnují:

- edukační a podpůrnou práci s pacientem a jeho rodinou
- relaxační techniky
- činnosti při krizové intervenci
- psychickou aktivizaci a aktivizaci kognitivních funkcí
- podpůrnou psychoterapii
- činnost koterapeuta
- a další činnosti v návaznosti na další specifickou odbornou přípravu (např. strategie KBT aj.).

Kvalifikační požadavky

- získání odborné způsobilosti k výkonu povolání všeobecná sestra,
nebo
- získání odborné způsobilosti k výkonu povolání dětská sestra,

nebo

- získání odborné způsobilosti k výkonu povolání adiktolog,

nebo

- získání odborné způsobilosti k výkonu povolání zdravotně-sociální pracovník

a

- absolvování certifikovaného kurzu (minimální požadavky na rozsah a obsah vzdělávacího programu certifikovaného kurzu budou vydány ve Věstníku MZČR) nebo absolvování vzdělávacího programu komplexního psychoterapeutického výcviku schváleného pro zdravotnictví².

Podmínky výkonu činnosti

Činnosti jsou vykonávány u poskytovatele zdravotních služeb dle zákona č. 372/2011 Sb., kde je zajištěna fyzická přítomnost plně kvalifikovaného psychoterapeuta v min. výši úvazku 0,4.

Psychosociální intervence vykonávají zdravotničtí pracovníci s kvalifikací stanovenou v čl. 4 na základě indikace a pod odborným dohledem plně kvalifikovaného psychoterapeuta.

OČEKÁVANÉ DOPADY DO PRAXE

Výše popsany model povede k rozšíření spektra nabízených psychoterapeutických intervencí, jejich přesnějším zacílení s ohledem na charakter obtíží a ke zvýšení dostupnosti psychoterapeutické péče.

Vstupní branou pacienta do psychoterapeutické péče je úvodní konzultace s plně kvalifikovaným psychoterapeutem. Ten zhodnotí aktuální stav a indikuje odpovídající stupeň psychoterapeutické péče – systematickou psychoterapii, psychoterapeutické konzultace nebo psychosociální intervence. Posléze zajišťuje odborný dohled nad průběhem dané psychoterapeutické péče, vyhodnocuje její efektivitu a je k dispozici k supervizním konzultacím.

EVALUACE

Zavádění třístupňového modelu psychoterapie do praxe bude průběžně vyhodnocováno. Sledovanými parametry budou realizace certifikovaných kurzů, počet jejich absolventů, vykazování zdravotních výkonů v jednotlivých stupních, počty klientů a jiné indikátory vztahující se k dostupnosti psychoterapeutické péče. Evaluace bude probíhat ve spolupráci s ÚZIS.

Seznam zkratek

AKP ČR – Asociace klinických psychologů České republiky

ČAA – Česká asociace adiktologů

ČAP – Česká asociace pro psychoterapii

ČAS – Česká asociace sester

ČPtS ČLS JEP – Česká psychoterapeutická společnost České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně

IPVZ – Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví

KBT – kognitivně behaviorální terapie

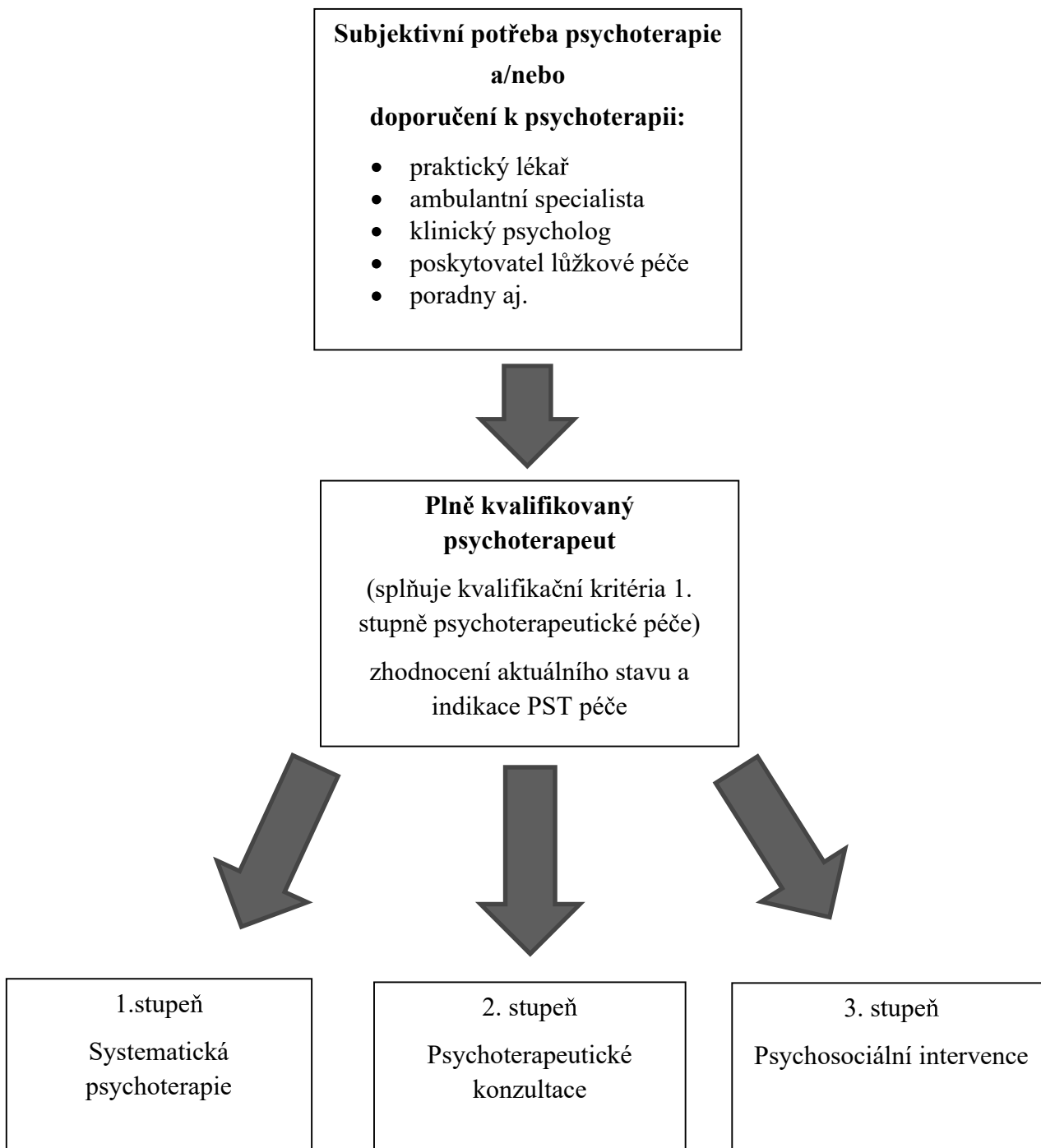
MZ ČR – Ministerstvo zdravotnictví České republiky

PS ČLS JEP – Psychiatrická společnost České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně

PSI – psychoterapeutické intervence

ÚZIS – Ústav zdravotnických informací a statistiky

Schéma



Přehled relevantních právních předpisů

zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činnosti souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta ve znění pozdějších předpisů

vyhláška č. 55/2011 Sb., o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, ve znění pozdějších předpisů

nařízení vlády č. 31/2010 Sb., o oborech specializačního vzdělávání a označení odbornosti zdravotnických pracovníků se specializovanou způsobilostí, ve znění nařízení vlády č. 164/2018 Sb.

vyhláška č. 102/2012 Sb., o hodnocení kvality a bezpečí lůžkové zdravotní péče, ve znění pozdějších předpisů

vyhláška č. 152/2018 Sb., o nastavbových oborech vzdělávání lékařů a zubních lékařů, ve znění vyhlášky č. 378/2021 Sb.